

קטעים מתוך ספר החשמונאים

ויכתוב המלך אל כל-מלכותו לעזוב כל-עם חוקותיו להיות כולם לעם אחד. ויקבלו כל-העמים את דבר המלך. וגם רבים מישראל רצו בדתו ויזבחו לאלילים ויחללו את השבת. וישלח המלך ספרים בידי שליחיו לירושלים ולערי יהודה ללכת אחרי חוקים נכריים, לחלל שבתות וחגים, לטמא מקדש וקדשים, להניח את-בניהם בלתי-נימולים, לשכוח את התורה ולהחליף כל-החוקים – ואשר לא יעשה כדבר-המלך יומת.

ובחמישה-עשר יום לכסלו, בחמש וארבעים ומאה שנה, בנו שיקוף משומם על המזבח, ובערי יהודה מסביב בנו במות. ובפתחי הבתים וברחובות זבחו וספרי התורה אשר מצאו שרפו באש. וכל אשר יימצא בידיו ספר ברית וכל אשר יחפוץ בתורה, ציווה המלך להמיתו. (מתוך פרק א')

ויבאו אנשי המלך למודיעין העיר לזבח. ורבים מישראל באו אליהם ומתתיהו ובניו נאספו. ויענו אנשי המלך וידברו אל מתתיהו לאמור: ראש נכבד וגדול אתה בעיר הזאת ונתמך בבנים ובאחים. עתה קרב ראשון ועשה מצוות המלך, כאשר עשו כל-העמים ואנשי יהודה והנשארים בירושלים והיית אתה ובניך מאוהבי-המלך, ואתה ובניך תיכבדו בכסף ובזהב ובמתנות רבות. ויען מתתיהו ויאמר בקול גדול: אם כל העמים אשר בבית מלכות המלך שומעים לו ויסורו כל איש מעבודת-אבותיו ויבחרו בדבר המלך – אני ובניי ואחי נלך בברית אבותינו! חלילה לנו לעזוב תורה ומצוות!

ויקרבו ימי מתתיהו למות ויאמר לבניו:

עתה בנים קנאו לתורה...

זכרו מעשה אבות...

ונחלתם כבוד ושם עולם... (מתוך פרק ב')

ויקם תחתיו יהודה בנו הנקרא מכבי ויעזרו לו כל-אחיו וכל אשר דבקו באביו ויילחמו מלחמת ישראל... ויאמר יהודה:

נקל כי ייפלו רבים בידי מעטים ואין מעצור לפני שמים להושיע ברבים או במעטים, כי לך ברוב חייל ניצחון המלחמה ומן השמים הגבורה. הם באים אלינו ברוב גאווה וזדון להשמיד אותנו ואת נשינו ואת בנינו ולבוז אותנו. ואנחנו נלחמים על נפשותינו ועל תורתנו. אדוני יגף אותם לפנינו ואתם אל תיראו מפניהם.
(מתוך פרק ג')

ויקהל כל המחנה ויעלו הר-ציון. ויראו את המקדש שומם והמזבח מחולל והשערים שרופים ובחצרות גדלים וסבוכים כמו ביער או כמו באחד ההרים; והלשכות שוממות. ויקרעו את בגדיהם ויבכו בכי גדול ויעלו אפר על ראשיהם. ויפלו על פניהם ארצה ויתקעו בחצוצרות ויצעקו על השמים. ויבחר (יהודה) כוהנים תמימים חפצי תורה, ויטהרו את המקדש ויוציאו את אבני השיקוף למקום טמא. וייועצו על מזבח העולה המחולל מה לעשות לו. ותצלח עליהם מחשבה טובה לנתוץ אותו לבלתי היות להם למוקש, כי הגויים טימאוהו, וייתצו את-המזבח ויניחו את האבנים על הר הבית במקום מיוחד עד בוא נביא להורות מה יעשה בהן. וייקחו אבנים שלמות, ככתוב בתורה, ויבנו מזבח חדש כראשון. ויבנו את המקדש ואת פנים הבית ואת החצרות קידשו. ויעשו כלי קודש חדשים ויביאו את המנורה ואת מזבח הקטורת ואת השולחן להיכל. ויקטרו על המזבח ויעלו את הנרות אשר במנורה ויאירו ההיכל. וישימו על השולחן לחם ויורידו את הפרוכות ויכלו את כל המעשים אשר עשו. וישכימו בבוקר בחמישה ועשרים לחודש התשיעי הוא חודש כסלו בשמונה וארבעים ומאה שנה. ויקריבו קורבן על-פי התורה על מזבח העולה החדש אשר עשו. ויעשו את חנוכת המזבח ימים שמונה ויקריבו עולות בשמחה ויקריבו זבח שלמים ותודה. ויפארו את פני ההיכל בעטרות זהב ובמשבצות הכסף ויחנכו את השערים והלשכות ויעשו להם דלתות ותהי שמחה גדולה בעם מאוד ותסר חרפת גויים. ויקים יהודה ואחיו ובכל קהל ישראל להיות. ימי חנוכת המזבח נעשים במועד שנה בשנה ימים שמונה מיום חמישה ועשרים לחודש כסלו בשמחה וגיל.
(מתוך פרק ד')

משימה

רשמו את סדר האירועים של הסיפור ההיסטורי.

הַנֵּר / הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל (הר"אה)

צָרִיךְ שְׂכַל אִישׁ יִדַע וַיִּבִּין –
שְׁבִתוֹךְ תּוֹכּוּ דוֹלֵק נֵרוֹ
וְאִין נֵרוֹ שְׁלוֹ כְּנֵר חֲבֵרוֹ –
וְאִין אִישׁ שְׂאִין לוֹ נֵר.

צָרִיךְ שְׂכַל אָדָם יִדַע וַיִּבִּין –
שְׁעָלְיוֹ לְעֵמֶל וּלְגִלוֹת אֶת
אוֹר הַנֵּר שְׁיֵשׁ בְּרַבִּים :
לְהַדְלִיקָם לְאַבּוּקָה גְדוֹלָה
וּלְהַאִיר אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ.

וְכָל זְמַן שְׁעוֹד דוֹלֵק הַנֵּר –
אֶפְשֶׁר לְתַקּוֹ!

משימות

1. מהו הידע שיש להבינו, ומה על האדם לעשות באותו הידע?
2. מהו הנר שהרא"ה מדבר עליו?
3. היכנסו לאינטרנט, ומצאו חמש עובדות על כותב השיר.

מתיידדים עם המילים

אתם עומדים לקרוא את הסיפור "החנוכייה שלא דלקה". הכירו מילים המופיעות בו.

קראו את המשפטים שלפניכם, כתבו את הפירוש של כל אחד מהמילים ומהביטויים המודגשים בהם, וחברו להם משפטים משלכם.

א. ישנם ילדים שחושבים שאין להם **מגְרעות** ולכן הם מתנהגים בהתנשאות כלפי אחרים.

ב. אבי החליט להעניק לי דמי כיס **טיפין טיפין** מדי שבוע, ולא את הכול בחודש.

ג. בכל פעם שאני מוצא משהו בבית, אני עסוק ב**לך ושוב** בין החדרים.

ד. למרות ניסיונותיו הרבים של השחקן הראשי, **לא עלה בידו** להבקיע שער בכל המשחק.

ה. לאחר מותו של סבי, **עננה כסתה את פניו** של אבי למשך זמן רב.

החנוכייה שלא דלקה

(רשם משה רבי, מפי הרב יוסף משאש ממרוקו).

בימי רבי אברהם אבן עזרא (ראב"ע) חי בפאדובה שבאיטליה עשיר אוהב מצוות וטוב לב. מגרעת אחת הייתה בו: כשלווה כסף, לא אהב לפרוע את חובו במועד.

תמיד היה דוחה את בעל החוב בלך ושוב, וכשכבר שילם, היה נותן טיפין טיפין. כחודש ימים לפני חנוכה בא אליו בעל חוב ותבע ממנו את חובו, אך האיש דחה אותו בלך ושוב. בעל החוב התחנן לפניו: "אני זקוק לכסף, ולך יש כסף רב. מדוע לא תפרע את חובך?"

הדבר הגיע לאוזני ראב"ע, והוא ציווה על העשיר לשלם את חובו בבת אחת, ככתוב בתורה. אך העשיר לא שם לבו לדברי ראב"ע ולא פרע את חובו.

כשבוע ימים לפני חג החנוכה פגש ראב"ע את העשיר אצל הצורף וראה אותו מזמין חנוכייה יקרה, משובצת אבנים יקרות. פנה ראב"ע אל העשיר: "יפה מאוד שאתה מחבב מצוות, אך בכסף של החנוכייה המהודרת אתה יכול לפרוע את

חובותיך, וזו מצווה חשובה ביותר." העשיר לא שם לבו לדברי רבי אברהם והזמין את החנוכייה אצל הצורף. אמר ראב"ע: "אני מתפלל שהמלאך מחבב מצווה יילחם בך," ופנה לדרכו.

בערב חנוכה בא העשיר לצורף וביקש לקחת את החנוכייה. הצורף ביקש התשלום המלא, אך העשיר ניסה לדחותו. "אשלם לך בעוד חודש." הצורף סירב להצעה, וכשלא קיבל תשלום, לקח את החנוכייה המהודרת לביתו והדליק בה נר ראשון של חנוכה. העשיר לא רצה לוותר על החנוכייה, ולמחרת שילם לצורף את מחירה ויקחנה לביתו בשמחה. מילא העשיר את הגביעים שמן ויברך בקול רם את ברכות חנוכה, וכשרצה להבעיר את הפתילות, לא דלקו. ניסה פעמים אחדות אך הדבר לא עלה בידו. ניסו גם בניו להדליק את החנוכייה ולא הצליחו. עננה כיסתה את פניו.

למחרת מיהר לביתו של סעדיה, רב העיר, וסיפר לו את אשר אירע לו ולחנוכייה שלא דלקה. הרב, שלא האמין למשמע אוזניו, הלך עם העשיר לביתו, ניסה להדליק את החנוכייה ולא הצליח. החנוכייה לא דלקה. שאל הרב את העשיר: "ממי קנית את החנוכייה? האם לחש מישהו איזה לחש או כישוף בזמן הקנייה?" שלח הרב להביא את ראב"ע, ויחד הלכו לבית העשיר. ניסה ראב"ע להדליק את החנוכייה ונכשל. אמר ראב"ע: "נראה שתפילתי נתקבלה. מאחר שהייתי אצל הצורף כשהזמין את החנוכייה וידעתי כי העשיר לא פרע את חובותיו, התפללתי שהמלאך של מחבב מצווה יילחם בו. מאחר שתפילתי נתקבלה, הוא חייב לקיים את מצוות התורה ולפרוע כל חובותיו." העשיר הוכרח לשלם את חובותיו, קרא לבעלי החוב ופרע את חובו במלואו. אז חזר והדליק את החנוכייה ברוב שמחה ופאר.

משימות

1. מיהן הדמויות, מהו המקום, ומהי התקופה המוצגים בסיפור?
2. מה היה חסרונו העיקרי של העשיר? וכיצד התנהג כלפי הזולת?
3. היכן פגש ראב"ע את העשיר? מה ציווה עליו, ומדוע?

4. כיצד הגיב העשיר לציווי הראב"ע? מה אפשר לומר על תגובתו?

5. ראב"ע כעס על העשיר כי לא החזיר את חובו ובזבז את כספו. מה "איחל" לו?

6. מצאו לפחות שני מנהגים הקשורים לחנוכה, המוזכרים בסיפור.

7. השלימו את הטבלה במחברת.

הדמות	מעשה/התנהגות	תכונה
ראב"ע		
העשיר		
רב העיר סעדיה		

8. "מוֹדָה וְעוֹזֵב – יִרְחֵם", כלומר אם מישהו עושה מעשה רע ומתחרט עליו, הדבר נסלח. כתבו כיצד מתחבר ביטוי זה לסיפור שלנו.

9. לֹוּהַ הוא מי שמקבל, ואילו הַמְלִיָּה הוא מי שנותן.

א. בנו מילים מהשורש ש-א-ל ומהשורש ש-כ-ר, ורשמו אותן בטבלה.

	ל-ו-ה	ש-א-ל	ש-כ-ר
המקבל	לֹוּהַ		
הלוֹקֵחַ	מְלִיָּה		

ב. השלימו את המשפט שלפניכם באחת המילים שבטבלה..

אחי ____ דירה, משום שאין לו כסף לקנות אחת.

הידעתם?

כאשר לֹוּיִם משהו, מחזירים משהו שווה-ערך. למשל, לווים כסף, קמח, סוכר... לעומת זאת כאשר שׁוֹאֲלִים משהו, מחזירים את הדבר שלקחנו בדיוק. למשל, שואלים ספר, צלחת, כיסא.